

Ett projekt om att ge stöd till systematisk uppföljning med BBIC:s variabler

Resultat från 15 lokala uppföljningsprojekt

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges.
För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också
tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till
alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2020-12-7067

Publicerad www.socialstyrelsen.se, november 2020

Förord

I den här rapporten beskrivs ett projekt där myndigheten gav i uppdrag till en metodstödjare att under ett år ge stöd till praktiska verksamheter i att använda BBIC:s variabler för systematisk uppföljning. Baserat på projektets erfarenheter skapades ett användarstöd riktat till chefer och utvecklare som avser driva och stödja uppföljning med BBIC:s uppföljningsvariabler. Den här rapporten redovisar hur projektet genomfördes och vilka resultat vi fann under projektet gång. Rapporten riktar sig till den som är intresserad av hur ett projekt kan utformas och följa upp stöd till systematisk uppföljning och till den som vill granska underlaget för användarstödet. Jenny Nybom var projektledare och Helena Stålhammar och Ola Grönnesby ingick i den interna projektgruppen. Kicki Lööf var metodstödjaren som med stor och engagerad arbets-insats gav stöd till, och samlade kunskap från, de 15 deltagande verksamheterna. Kicki Lööf har sammanställt data och gjort beskrivningar av samtliga verksamhets vilka utgör underlaget till det som presenteras i rapporten. Socialstyrelsen riktar ett stort tack till Kicki Lööf samt till deltagande socialtjänstverksamheter. Synpunkter på rapporten har getts av den interna projektgruppen, medarbetare på Enheten för kunskapsutveckling samt Rose-Mari Nylander på Avdelningen för kunskapsstyrning för hälso- och sjukvård. Ansvarig enhetschef har varit Johanna Kumlin, Enheten för kunskapsutveckling.

Jenny Rehnman
Avdelningschef
Avdelningen för kunskapsstyrning för socialtjänsten

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Inledning	8
Systematisk uppföljning och evidensbaserad praktik	8
Kunskapsstöd för systematisk uppföljning	9
BBIC:s variabler för systematisk uppföljning	9
Projektets syfte och frågeställningar	9
Upplägg och genomförande	10
Datainsamling under projektet	12
Metodstödjarens roll och betydelse	13
Resultat	14
Förutsättningar i organisationerna	15
Resurser till och innehåll i uppföljningarna	19
BBIC:s variabler	22
Uppföljning av uppföljningarna	23
Upplevt lärande under processen	25
Kännedom om systematisk uppföljning före och efter projektet	27
Avslutande reflektion	29
Bilaga 1. Upplägg av stödet till verksamheterna	32
Workshop I	32
Workshop II	35
Workshop III	37
Gemensam workshop	38
Workshop IV	39
Bilaga 2. Deltagande kommuner och stadsdelar	42

Sammanfattning

Det övergripande syftet med detta projekt var att följa upp ett på förhand utformat stöd till verksamheter för att planera och genomföra systematisk uppföljning med BBIC:s (Barns behov i centrum) ¹variabler för systematisk uppföljning.

Inom ramen för en kunskapsbaserad socialtjänst efterlyser olika aktörer en ökad produktion av lokal kunskap och beprövad erfarenhet om socialtjänstens klientarbete. Individbaserad systematisk uppföljning är ett sätt att skapa sådan kunskap. Socialstyrelsen har publicerat ett flertal generiska kunskapsstöd för systematisk uppföljning och inom ramen för BBIC:s dokumentationsstöd specifika variabler för systematisk uppföljning.

Då företeelsen individbaserad systematisk uppföljning är relativt ovanlig i socialtjänsten är det av intresse hur det fungerar för verksamheter att genomföra uppföljning med ett visst stöd utifrån.

I projektet rekryterades en metodstödjare. Denne gav stöd i processen att planera och genomföra ett uppföljningsprojekt under fyra heldagar på ett år, till 15 verksamheter. Alla verksamheter fick samma typ av operativt stöd. I samråd med projektansvariga på Socialstyrelsen samlade metodstödjaren in data om verksamheternas olika förutsättningar, deras upplägg av uppföljningen och hur långt den nådde.

Resultaten i projektet gäller endast de inkluderade verksamheterna. De visade att:

- Sju av femton verksamheter nådde i mål, dvs sammanställde uppgifterna i uppföljningen och använde dem för att ta ställning till behov av verksamhetsutveckling.
- Den största utmaningen var att få fram sammanställningar av data från det system man registrerade i, detta gällde oavsett leverantör av IT-system
- Det gynnade uppföljningen att inkludera personer med IT-kompetens, gärna flera olika, tidigt och kontinuerligt under uppföljningsprocessen.
- Personalomsättning hade ingen tydlig inverkan på uppföljningsprojektet, inte heller verksamhetens tillgång på BBIC-kompetens.
- De flesta verksamheter valde att rikta in uppföljningen på området barnens delaktighet, flera fann att den var låg.
- BBIC:s variabler uppfattades fungera bra
- Det krävdes ett arbete kring definitioner av variablerna innan uppföljningen
- Deltagarna i verksamheterna, d.v.s. handläggare och chefer, uppger att de har bättre kännedom om systematisk uppföljning efter projektet jämfört med innan. Detta blev särskilt tydligt när det gäller att formulera frågor som uppföljningen ska belysa, att använda data i verksamhetsutveckling samt att förmedla hur uppföljningsvariabler ska utformas till upphandlare/leverantör.

¹ BBIC- Ett arbetssätt för socialtjänsten med en nationell enhetlig struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av den sociala barn- och ungdomsvården.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-10-20.pdf>

Inledning

Den här rapporten beskriver genomförandet av ett egeninitierat projekt i samarbete mellan olika enheter på Socialstyrelsen. Under ett års tid har en metodstödjare rekryterad för ändamålet gett stöd till verksamheter i att planera och använda BBIC:s variabler för systematisk uppföljning. Syftet har varit att belysa vad som gynnar och hindrar verksamheterna att genomföra systematisk uppföljning och hur det fungerar att använda BBIC:s variabler för systematisk uppföljning. Resultatet från projektet beskrivs i den här rapporten och utgör underlag för Socialstyrelsens användarstöd för uppföljning med BBIC:s variabler (se länk nedan).

Rapportens innehåll

Rapportens beskriver väldigt kort systematisk uppföljning och Socialstyrelsens kunskapsstöd för det. Mer information om detta finns på en egen flik om systematisk uppföljning på kunskapsguiden. Kunskapsstödet kring BBIC beskrivs också bara i korthet. Projektets syfte och frågeställningar presenteras. Därefter beskrivs upplägg och genomförande på undersökning inklusive i upplägget på uppföljningsprojektet i verksamheterna samt datainsamlingen. De relativt noggranna beskrivningarna syftar till att underlätta för de som vill upprepa ett liknande projekt med stöd till uppföljning men inom ett annat område. Metodstödjarens roll berörs kort. Resultaten presenteras i kommenterade tabeller tematiskt indelade utifrån frågeställningar med några avslutande reflektioner.

Systematisk uppföljning och evidensbaserad praktik

Systematisk uppföljning är en viktig del i socialtjänstens ambition att arbeta mer evidensbaserat för att höja kvaliteten på arbetet. Med systematisk uppföljning avses här att löpande beskriva och mäta enskilda klienters problem och behov, insatser och resultat, i syfte att sammanställa informationen på gruppnivå för att utveckla och förbättra verksamheten. Genom systematisk uppföljning skapas beprövad erfarenhet som kan utgöra utgångspunkt för värdering av kvaliteten i verksamhetens klientarbete och utgöra en bas för värdering av relevansen av ”nya” metoder och bedömningsmetoder. Idealt sett omfattar systematisk uppföljning uppgifter före och efter insats, och förändringen som sker, för en vald målgrupp. Men att följa upp en avgränsad del av arbetet för att få kunskap som är viktig för att belysa kvalitet ger också ett värde. Exempelvis kan en uppföljning av vilka insatser som förekommer i verksamheten, eller om hur ofta man samtalat med barnen som utredningen handlar om, ge viktig kunskap i kvalitetsavseende.

I Socialstyrelsens strategiska färdplan betonas systematisk uppföljning som en viktig pusselbit på vägen mot en kunskapsbaserad praktik. Resultatet av systematisk uppföljning kan också utgöra underlag för forskning på regional och nationell nivå.

Kunskapsstöd för systematisk uppföljning

Socialstyrelsen arbetar brett med olika kunskapsstöd för systematisk uppföljning av klientarbetet. De omfattar bland annat en skrift, en webbutbildning, presentationsmaterial om uppföljning och stöd för att ge lokal utbildning om systematisk uppföljning.

De senaste i raden av dessa stöd är de så kallade SU-verktygen. SU-verktygen är datorbaserade uppföljningsverktyg som ger socialtjänsten möjlighet att förbättra sin kompetens i att *registrera*, *sammanställa* och *analysera* systematiskt insamlad information om det arbetet i verksamheten. SU-verktygen ska möjliggöra för verksamheter att träna på systematisk uppföljning och bidra till ökad kompetens i att ställa krav på de ordinarie verksamhets-/dokumentationssystemen med avseende på utdata för uppföljning.

BBIC:s variabler för systematisk uppföljning

Utöver stöd som handlar om systematisk uppföljning generellt har Socialstyrelsen produkter på olika sakområden som syftar till en nationell infrastruktur för kunskapsutveckling, såsom IBIC och BBIC. Barns behov i centrum, BBIC, tillhandahåller en nationellt enhetlig struktur för utredning, genomförande och uppföljning i den sociala barn- och ungdomsvården. BBIC Informationsspecifikation beskriver hur informationen kan struktureras och återanvändas i syfte att skapa enhetlighet över landet samt förbättra och bibehålla kvaliteten i den sociala barn- och ungdomsvården genom att informationen beskrivs och används på ett likartat sätt.

2016 kompletterades BBIC informationsspecifikation med variabler för systematisk uppföljning. Syftet är att utifrån BBIC skapa underlag för systematisk uppföljning baserad på den ordinarie dokumentation som handläggaren genomför. Det vill säga att information (för systematisk uppföljning) i så hög utsträckning som möjligt samlas in i samband med ordinarie dokumentation².

Genom att använda BBIC Informationsspecifikation finns förutsättningar för att dokumentera barnets behov och socialtjänstens bedömningar på ett ändamålsenligt och strukturerat sätt avseende termer och begrepp vilket är en god förutsättning för att återanvända informationen som variabler i systematisk uppföljning.

I BBIC-materialet om variablerna beskrivs att en förutsättning för att få nytta av det arbete som lagts ned på att registrera uppgifter är att informationen är lätt att få tillgång till, lätt att sammanställa och att den ägs av verksamheten själv.

² Bilaga 2. Variabler för systematisk uppföljning – informationsspecifikation för BBIC. Socialstyrelsen

Projektets syfte och frågeställningar

Syftet med projektet var att belysa hur det fungerade för verksamheten att genomföra systematisk uppföljning, hur verksamhetens kunskaper om systematisk uppföljning påverkades och hur det fungerade att använda BBIC:s variabler för uppföljning. För de deltagande verksamheternas räkning var målet att under projektperioden välja, samla in och analysera resultat/uppgifter från uppföljningen i relation till verksamhetsutveckling. De frågor som belyses i projektet är:

- Vad karaktäriserade de verksamheter som nådde i mål med uppföljningen jämfört med de som inte gjorde det? Skiljer det sig åt ifråga om:
 - Förutsättningar i organisation
 - Förutsättningar ifråga om arbete med BBIC
 - Upplägg och organisation av uppföljningen
- Hur uppfattar deltagande verksamheterna BBIC:s variabler?
- Påverkas medarbetares kompetens i systematisk uppföljning av deltagande i det lokala uppföljningsprojektet?

Ett delsyfte med projektet var att genomföra stödet till verksamheternas uppföljning på ett strukturerat sätt med hjälp av en metodstödjare och beskriva detta så att andra metodstödjare och motsvarande kan upprepa upplägget.

Upplägg och genomförande

Intern projektorganisation

Projektet har initierats av Enheten för kunskapsutveckling på Avdelningen för Kunskapsstyrning för socialtjänsten. En projektgrupp har bestått av en projektledare på Enheten för kunskapsutveckling, representanter med ansvar för BBIC på Vägledning 2, medarbetare med inriktning ändamålsenlig och strukturerad dokumentation från Enheten för informationsstruktur och e-hälsa samt metodstödjaren som skulle ge stöd till de lokala uppföljningsprojekten. Metodstödjaren hade varit arbetsledare i socialtjänsten och utvecklare på regional nivå, och rekryterades av myndigheten för att på heltid ge stöd till verksamheterna. Under projektperioden på cirka ett år hade styrgruppen cirka fem arbetsmöten, då metodstödjaren återkopplade hur det gick i verksamheterna och myndighetens medarbetare gav input på datainsamlingen.

Deltagande verksamheter

Kommunerna i BBIC-SU-projektet rekryterades under hösten 2017 genom egen intresseanmälan till BBIC-ansvariga på Socialstyrelsen. Verksamheterna erbjöds att delta i ett projekt där de fick stöd från Socialstyrelsen att påbörja användning av BBIC:s variabler.

Totalt har 13 kommuner medverkat i BBIC-SU-projektet. En storstads-kommun deltog med tre stadsdelar, varför resultat som hänvisas till fortsättningsvis kommer att redovisas som 15 istället för 13 (bilaga 2 listar i vilka kommuner och stadsdelarna deltagande verksamheterna hörde hemma).

Via SKR:s nationella nätverk för barn- och unga rekryterades jämförelse-kommuner vars uppdrag var att i samband med projektstart och avslut, på samma sätt som för deltagarkommuner, på chefs- och handläggarnivå, besvara en enkät med frågeställningar kring erfarenhet och kunskap om systematisk uppföljning.

I samband med uppstart av BBIC-SU projektet bjöds Socialstyrelsens BBIC-samordnare och regionala utvecklingsledare inom området socialtjänst barn och unga, från berörda län in, för att följa processen i respektive kommuner.

Upplägg på stöd till lokala uppföljningsprojekt

Upplägget på stöd till de lokala uppföljningsprojekten utformades så att det ska vara möjligt att upprepas av andra metodstödjare på nationell eller regional nivå för att ge stöd i liknande projekt.

Kommuner erbjöds att delta oavsett om de hade hunnit få in BBIC:s variabler i sina befintliga verksamhetssystem. Myndigheten erbjöd de verksamheter som så önskade att använda ett, för ändamålet framtaget SU-verktyg, med BBIC:s variabler i. I korthet utformades stödet såsom följer.

- Metodstödjaren hade fyra workshops med en ansvarsgrupp för uppföljningen i varje verksamhet under ett år. Upplägg och erfarenhet från varje workshop redovisas i bilaga 1.
- Verksamheten valde själv vilka som ingick i ansvarsgruppen och vilka som deltog på varje workshop
- Metodstödjaren fanns tillgänglig för frågor mellan varje workshop.
- Ansvarsgruppen i varje verksamhet fick själva formulera uppföljningens upplägg, det vill säga, vilken fråga/frågor som skulle besvaras med uppföljningen, vilka av BBIC:s variabler som skulle användas, urval i uppföljningen samt vilket verksamhetssystem/verktyg som skulle användas för registrering
- Ansvarsgruppen i verksamheten fick själva utforma hur och i vilken utsträckning och ordning de förankrade uppföljningen bland handläggare.
- En gemensam workshop för alla 15 verksamheter anordnades av den interna projektorganisationen i senare delen av projektet. Syftet var erfarenhetsutbyte mellan verksamheterna kring uppföljning och BBIC:s variabler samt att i föreläsningsform ge input på analys av data från systematisk uppföljning.

I bilaga 1 beskrivs upplägg och erfarenheter från respektive workshop mer detaljerat och från metodstödjarens synvinkel.

Datainsamling under projektet

För att belysa hur de lokala uppföljningsprojekten fungerade, samlade metodstödjaren kontinuerligt in information om verksamheterna och deras förutsättningar, utformning av deras uppföljning och aktiviteter under projektet.

Att börja med systematisk uppföljning i en socialtjänstverksamhet kan ses som ett nytt arbetssätt. Förmågan att genomföra uppföljning gynnas av faktorer som generellt sett är kopplade till förändringsarbete som exempelvis en stabil organisation med relativt låg personalomsättning, gemensamma övergripande mål, tydliga åtaganden och resurser på verksamhetsnivå, planering och en struktur för administrativt stöd.³ Valet av vilka uppgifter som samlades in speglar till viss del traditionellt sett viktiga implementeringsfaktorer men också omständigheter som metodstödjaren uppfattade vara av betydelse för uppföljningsprocessen i praktiken.

Data har samlats in på flera sätt för att belysa frågorna i undersökningen

1. Data om uppföljningsprocessen samlades in genom att metodstödjaren systematiskt noterade olika faktorer om upplägg och genomförande av uppföljningen i samband med varje workshop i respektive verksamhet. Dessa redovisas i resultaten nedan.
2. Vid workshop III gjordes en strukturerad genomgång med ansvarig chef (i regel första linjens chef) i respektive verksamhet kring de uppgifter som skulle samlas in för att stämma av riktighet och komplettera luckor i datainsamlingen. Dessa kunde uppstå i och med någon faktor framträdde som central i ett antal verksamheter och då behövt fångas in och beskrivas för de övriga verksamheterna.
3. Vid behov har chefer och andra i ansvarsgruppen ombetts komplettera insamlad information genom telefon- och mailkontakter med metodstödjaren.
4. En webbenkät skapad på enheten för kunskapsutveckling med frågor om kunskap om olika delar i systematisk uppföljning skickades ut till verksamheterna innan workshop I och efter workshop IV. I metodstödjarens ansvar ingick att påminna verksamheterna om att svara på enkäten även om avsändaren var Socialstyrelsen.
5. Under den gemensamma workshopen samlades främst uppgifter in om BBIC:s variabler och verksamheternas erfarenheter av att använda dem. Det skedde genom bikupor och interaktiv återkoppling i realtid..

³ Fixsen, D, Naoom, S, Blase, K, Friedman, R, Wallace, F. Implementation research: A synthesis of the literature. Tampa, Florida; 2005

6. Metodstödjaren förde också en loggbok med egna reflektioner under processen och summerade sina erfarenheter av varje workshop och projektet. Dessa presenteras i bilaga 1 som beskriver upplägget på stödet till verksamheterna.

Metodstödjarens roll och betydelse

En relevant fråga är vilken betydelse metodstödjaren själv har haft och bör ha i ett projekt som det här. Syftet med detta projekt var att belysa hur det fungerar med uppföljning givet ett visst upplägg på stöd och vilka faktorer i organisationen som är av betydelse. En förhoppning är att rapporten ger kunskap av värde för metodstödjare med olika inriktning och egenskaper i deras roll att stödja uppföljning. Detta projekt drevs av nationell aktör och omfattade platser över landet. Det påverkar den praktiska situationen för metodstödjaren. I många fall kan man tänka sig att liknande projekt kommer att ha regioner eller kommuner som bas.

Den aktuella metodstödjaren i detta projekt arbetade heltid under ett år och genomförde närmare 60 workshops varav de flesta innebar en resa i landet. Inför varje workshop skulle tider bokas, upplägg förfinas, utskick göras och frågor besvaras. Tillsammans med de projektansvariga på Socialstyrelsen planerades vilka uppgifter som skulle samlas in, och hur dessa skulle struktureras. Mellan workshopparna skulle anteckningar och uppgifter läggas in i Excel och underlag förberedas till projektansvariga inför nästa möte alltmedan nästa omgång av workshops planerades.

Den aktuella metodstödjaren hade bred erfarenhet av socialtjänstens arbete med barn och unga inklusive BBIC bland annat som handläggare, mångårig chef och utvecklingsledare på ett regionförbund. Därutöver en förtrogenhet med evidensbaserad praktik genom arbete i den privata sektorn rörande uppföljning baserad på standardiserade bedömningsmetoder.

Den breda erfarenheten tycktes ge metodstödjaren tyngd och mandat i sin uppgift att stötta men också driva på verksamheterna i uppföljningen.

Resultat

Nedan presenteras de insamlade uppgifterna som beskriver verksamheternas förutsättningar, resurser och stödfunktioner i uppföljningen, deras resurser ifråga om arbetet med BBIC samt deras utmaningar och lärande under uppföljningsprojektet. Vidare presenteras en skattning av samtliga medarbetares kännedom om olika delar i systematisk uppföljning före och efter det lokala uppföljningsprojektet.

Genomgående jämförs verksamheter som nått det typiska målet med en specifik uppföljning, det vill säga, att ha använt sina resultat/uppgifter från uppföljningen för verksamhetsutveckling, med de som inte uppnått detta mål.

Information om detta inhämtades vid den sista workshopen (IV). Då fick verksamheterna uppgifter om de kunnat sammanställa och använda uppgifterna från uppföljningen i verksamhetsutveckling. Verksamheterna behövde inte ha genomfört en förändring av sin verksamhet men identifierat och analyserat sitt behov av förändring och verksamhetsutveckling för att klassificeras som en verksamhet som "nått i mål" inom ramen för projektet.

Då det är få verksamheter i materialet ska resultat kring vad som skiljer de som når i mål och inte når i mål med sin uppföljning, ses som indikationer och inte fastlagda orsakssamband kring vad som påverkar uppföljningsprocessen.

Förutsättningar i organisationerna

Organisation och planering

Uppgifter om verksamheternas förutsättningar samlades in vid workshop 1 och 3 genom frågor till ansvarsgruppen från metodstödjaren. Av tabell 1 framgår dels att storleken på verksamheterna i form av antal medarbetare inte skiljer sig systematiskt år för grupperna. Vidare att 12 av de 15 verksamheter hade mindre än 10 % personalomsättning det år som projektet pågick. Endast en verksamhet hade utökat sina *personalresurser* för deltagandet i projektet. Personalresurser lyfts ofta fram som betydande i implementeringssammanhang men det verkar inte ha haft en betydande inverkan för om verksamheterna uppnått målen med uppföljningen. Kanske formulera som: Cirka hälften av verksamheterna hade en projektplan för arbetet. Framtagande av projektplan verkar inte påverka sannolikheten att nå i mål med uppföljningen. När det gäller vilka *verksamhetssystem* de använde ser vi att detta varierar på ett likartat sätt mellan de som nått i mål och inte.

Sammantaget tycks inte de förutsättningar i organisationen som noterades haft någon tydlig inverkan på om verksamheten nådde i mål med uppföljningen.

Tabell. 1. Verksamheternas förutsättningar i organisationen.
(Olika = inget entydigt mönster, 1 = förekom, 0 = förekom inte)

Kommun	Antal medarbetare inom barn- och unga	Personalomsättning mindre än 10 %	Utökat resurs för projektet	Projektplan för uppföljningsprojektet	System/ verktyg	Nått i mål med uppföljning
Verksamhet A	70-99	Ja	0	0	Viva	Ja
Verksamhet B	30-69	Ja	0	0	Treserva	Ja
Verksamhet C	70-99	Ja	0	1	Eget	Ja
Verksamhet D	70-99	Ja	0	0	SUreg	Ja
Verksamhet E	70-99	Ja	0	0	SUreg	Ja
Verksamhet F	> 100	Ja	0	1	Pulsen	Ja
Verksamhet G	30-69	Nej	0	1	Isox	Ja
Summering	Olika	6 av 7	0	3 av 7	Olika	
Verksamhet H	> 100	Ja	0	1	Isox	Nej
Verksamhet I	15-29	Nej	0	0	SUreg	Nej
Verksamhet J	30-69	Nej	0	1	SUreg	Nej
Verksamhet K	< 15	Ja	0	1	Pulsen	Nej
Verksamhet L	> 100	Ja	1	0	Viva	Nej
Verksamhet M	< 15	Ja	0	0	SUreg	Nej
Verksamhet N	70-99	Ja	0	1	Viva	Nej
Verksamhet O	> 100	Ja	0	1	Viva	Nej
Summering	Olika	6 av 8	1	5 av 8	Olika	

Uppfattning om hinder i ansvarsgruppen

För att belysa olika utmaningar i att genomföra uppföljningen noterades ansvarsgruppens farhågor om dem på workshop I. Personerna i ansvarsgruppen, fick gemensamt uppge vilka *hinder och utmaningar* man uppfattade. Vid workshop III togs samma hinder upp med ansvarsgruppen, men nu med frågan om i vilken utsträckning de förväntade utmaningarna faktiskt hade utgjort hinder för uppföljningen. Som framgår av tabell 2 förutspår flertalet verksamheter i båda grupperna, vid workshop I, att utmaningarna kommer att vara brist på tid för att planera och komma igång med uppföljning, svårigheter med att definiera begrepp och svårigheter med att få ut data.

Färre verksamheter tror vid workshop I att brist på tid från ledningen kommer att utgöra ett hinder, skillnaden mellan grupperna är liten. Något större andel av verksamheterna i gruppen som senare uppfyller målen tror att handläggarnas reaktioner kommer att utgöra ett hinder. I båda grupperna är det mycket få verksamheter som tror att bristen på personal kommer vara ett hinder att nå målen med uppföljningen.

Tabell. 2. Ansvarsgruppens antagande om hinder för uppföljningen vid workshop I (som genomfördes innan uppföljningen). (1 = antas, 0 = antas inte).

Kommun	Tiden för planering, start	Handläggarnas reaktioner	Definition av begrepp	Att få utdata	Brist på tid ledningen	Brist på tid personal	Nått i mål med uppföljning
Verksamhet A	0	0	1	1	1	0	Ja
Verksamhet B	1	0	1	1	0	0	Ja
Verksamhet C	1	0	0	1	1	0	Ja
Verksamhet D	1	1	1	0	1	1	Ja
Verksamhet E	0	1	1	0	0	0	Ja
Verksamhet F	1	1	1	1	0	0	Ja
Verksamhet G	1	0	1	1	1	0	Ja
Summering	5 av 7	3 av 7	6 av 7	5 av 7	4 av 7	1 av 7	
Verksamhet H	1	0	1	0	0	0	Nej
Verksamhet I	1	1	1	1	0	0	Nej
Verksamhet J	1	1	1	0	0	0	Nej
Verksamhet K	1	1	0	1	0	0	Nej
Verksamhet L	1	1	0	1	1	0	Nej
Verksamhet M	1	0	1	0	1	0	Nej
Verksamhet N	1	1	1	1	1	0	Nej
Verksamhet O	1	0	1	1	1	0	Nej
Summering	8 av 8	5 av 8	6 av 8	5 av 8	4 av 8	0 av 8	

Frågan om hinder och utmaningar för uppföljningen samlades in upp på nytt i workshop III. Tabell 3 visar att för de flesta i gruppen som nått mål, hade tid för planering funnits i det inledande skedet, liksom tid för både ledning och personal. Handläggarnas reaktioner uppgavs då inte ha varit ett hinder, vilket flertalet inte heller förutspådde vid workshop I. Ett flertal i den gruppen anser fortsatt att definitioner av begrepp och att få ut data är utmaningarna.

I den grupp som inte nådde i mål så uppger flera verksamheter tidsbrist såväl för planering som hos ledning och personal. Det skulle kunna indikera att det är viktigt att reservera tid för befintlig personal även om man inte utökar med nya resurser för uppföljningen. I denna grupp uppger få av verksamheterna utmaningar kring handläggarnas reaktioner och definitioner av begrepp.

I likhet med gruppen som nått i mål så antar flera verksamheter i den här gruppen, att en utmaning kommer att vara svårigheter att få ut data. Dessa verksamheter kommer trots att de här identifierat detta hinder inte att ha gjort några sammanställningar till workshop IV. Sammantaget tycks de verksamheter som nått i mål främst uppfatta specifika hinder för uppföljningen som att definiera begrepp och att få ut data.

Tabell. 3. Ansvarsgruppens uppfattning om hinder före uppföljningen vid workshop III. (1 = förekom, 0 = förekom inte)

Kommun	Tiden för planering, start	Handläggarnas reaktioner	Definition av begrepp	Att få utdata	Brist på tid ledningen	Brist på tid personal	Nått i mål med uppföljning
Verksamhet A	0	0	0	1	0	0	Ja
Verksamhet B	0	0	1	1	0	0	Ja
Verksamhet C	0	0	0	1	0	0	Ja
Verksamhet D	0	0	1	0	0	0	Ja
Verksamhet E	1	1	1	0	0	0	Ja
Verksamhet F	0	0	1	1	0	0	Ja
Verksamhet G	0	0	1	1	0	0	Ja
Summering	1 av 7	1 av 7	5 av 7	5 av 7	0 av 7	0 av 7	
Verksamhet H	0	0	0	1	1	0	Nej
Verksamhet I	0	1	0	1	1	1	Nej
Verksamhet J	1	0	1	0	1	1	Nej
Verksamhet K	1	0	0	1	0	0	Nej
Verksamhet L	0	0	0	1	0	0	Nej
Verksamhet M	1	1	0	0	1	1	Nej
Verksamhet N	1	0	1	0	0	1	Nej
Verksamhet O	0	0	0	0	0	0	Nej
Summering	4 av 8	2 av 8	2 av 8	4 av 8	4 av 8	4 av 8	

BBIC-kompetens i verksamheten

Hur de lokala uppföljningarna framskrider och når i mål för olika verksamheter skulle kunna skilja sig åt beroende på vilken allmän BBIC-kompetens som finns i den ordinarie verksamheten. BBIC är ett strukturerat stöd för dokumentation och att ha medarbetare i verksamheten som arbetar aktivt med skulle kunna innebära såväl större vana att arbeta strukturerat, tidigare erfarenhet av att försöka få ut data från sitt verksamhetssystem och större intresse för att få ut värde av uppföljning med hjälp av BBIC.

I samband med workshop III intervjuades enhetscheferna i respektive verksamhet om det lokala BBIC-arbetet. Av tabell 4 framgår att 13 av 15 verksamheter hade vardagsstöd av BBIC-utbildare och 11 av 15 hade lokala BBIC-team. Det är inga större skillnader mellan verksamheter som nått i mål och inte. Något fler av verksamheterna som nått i mål hade BBIC-utbildare i sitt team. Sammantaget syns inget som stödjer att arbetet med BBIC har haft stor inverkan på hur väl man mött målen med uppföljningen.

**Tabell 4. Förutsättningar kring BBIC i organisationen.
(1 = förekom, 0 = förekom inte)**

Kommun	BBIC-utbildare vardagsstöd	BBIC-Utbildare	Lokalt BBIC-team	Nått i mål med uppföljning
Verksamhet A	1	1	0	Ja
Verksamhet B	1	0	1	Ja
Verksamhet C	1	1	1	Ja
Verksamhet D	1	1	1	Ja
Verksamhet E	1	1	1	Ja
Verksamhet F	1	1	1	Ja
Verksamhet G	0	0	0	Ja
Summering	6 av 7	5 av 7	5 av 7	
Verksamhet H	1	0	1	Nej
Verksamhet I	1	0	1	Nej
Verksamhet J	1	0	1	Nej
Verksamhet K	1	1	1	Nej
Verksamhet L	1	1	1	Nej
Verksamhet M	1	0	0	Nej
Verksamhet N	0	0	0	Nej
Verksamhet O	1	1	1	Nej
Summering	7 av 8	3 av 8	6 av 8	

Resurser till och innehåll i uppföljningarna

Som redan framkommit kan frågan om att avdela resurser till ett uppföljningsprojekt ske på olika sätt. För att fånga hur verksamheterna gjorde under uppföljningen gång noterade metodstödjaren under varje workshop vilka som deltog från ledning och stödfunktioner. Hon intervjuade också enhetschefer i workshop IV om vilket stöd de haft under uppföljningsprojektets gång, av stödfunktioner som verksamhetsutvecklare, sektionschef, systemadministratör och IT-stöd.

Resurser i ansvarsgruppen och förankring av uppföljningen

Av tabell 5 kolumn 1-4 framgår en viss skillnad mellan verksamheterna. De som nått i mål med uppföljningen hade med alla stödfunktioner på den första workshopen. De hade också totalt sett med fler funktioner under samtliga workshops, sammantaget 18 deltagare av 28 möjliga (det vill säga om alla fyra funktioner hade varit med alla gånger) jämfört med 12 av 32 möjliga bland de som inte nådde målet (kolumn 5). Det genomgående tappet av deltagande med olika stödfunktioner mellan workshop 2 och 3 är intressant och kan möjligen spegla en generell risk att farten och engagemang i utvecklingsprojekt kan gå ner efter inledande kraftsamling. Det är dock samma mönster i båda grupper vilket kan indikera att stödfunktioner är viktiga just vid uppstart. Idealt sett ska ju uppföljning med rätt fungerande uppgifter och fungerande teknik på under den senare delen av projektet för att sedan sammanställas och analyseras.

En annan skillnad är att fler chefer i ”nått mål”-gruppen uppger sig haft löpande stöd av under projektiden av en eller två olika IT-funktioner (IT-enhet respektive systemadministratör). Denna grupp samlar tillsammans 8 poäng mot 4 i den andra gruppen (kolumn 6).

När man tittar på chefens löpande stöd av verksamhetsutvecklare och huruvida man hade en eller fler introduktioner, är skillnaderna mellan de två grupperna mindre. Sammantaget pekar uppgifterna på att det är viktigt att många stödfunktioner inklusive de tekniska är med tidigt och kontinuerligt.

Tabell. 5. Stödfunktioner, chefs stöd och introduktioner i samband med uppföljningen. (1 = förekom, 0 = förekom inte)

Kommun	Alla Stöd-funk-tioner ws I	Alla Stöd-funk-tioner ws II	Alla Stöd-funk-tioner ws III	Alla Stöd-funk-tioner ws IV	Antal ws med alla stöd-funk-tioner	Chef lö-pande stöd it-och eller system-funk-tion	Chef lö-pande stöd från verksam-hetsut-vecklar e	Antal intro om projekt med-arbe-tare	Antal intro om pro-jektet che-fer	Nått i mål med uppfölj-ning
Verksamhet A	1	1	0	1	3	2	1	1	2	Ja
Verksamhet B	1	0	0	1	2	0	1	2	1	Ja
Verksamhet C	1	1	1	1	4	1	1	2	2	Ja
Verksamhet D	1	0	0	0	1	2	1	2	2	Ja
Verksamhet E	1	1	0	1	3	1	0	1	1	Ja
Verksamhet F	1	1	0	1	3	2	1	2	2	Ja
Verksamhet G	1	1	0	0	2	0	0	2	2	Ja
Antal	7 av 7	5 av 7	1 av 7	5 av 7	18 av 28	5 av 7	5 av 7	7 av 7	7 av 7	
Poäng om flera möj-liga						8	5	12	12	
Verksamhet H	0	0	0	1	1	1	0	2	2	Nej
Verksamhet I	1	1	0	1	2	0	1	2	2	Nej
Verksamhet J	1	1	0	1	2	0	0	2	2	Nej
Verksamhet K	0	0	0	0	0	0	1	1	0	Nej
Verksamhet L	0	1	0	0	1	1	1	0	2	Nej
Verksamhet M	1	0	0	0	1	0	0	2	0	Nej
Verksamhet N	0	0	0	1	1	1	0	2	2	Nej
Verksamhet O	1	1	1	1	4	1	1	2	2	Nej
Antal	4 av 8	4 av 8	1 av 8	5 av 8	12 av 32	4 av 8	4 av 8	7 av 8	6 av 8	
Poäng om flera möj-liga						4	4	13	12	

De val som verksamheterna gjorde beträffande BBIC:s variabler för uppföljning i projektet kan ha inverkat både på hur de uppfattade arbetet med BBIC-variablerna och hur uppföljningen förlöpte. Som vi ser i tabell 6 har samtliga verksamheterna valt fler än 20 variabler uppföljning och det är ganska lika fördelning i verksamhetsgrupperna. Detsamma gäller åldersgrupper som ingick i uppföljningen. Det förefaller som de flesta valt att inkludera relativt många variabler och områden och alla åldersgrupper/hela målgruppen med undantag för en verksamhet som valt at avgränsa till en specifik ålders-grupp/målgrupp.

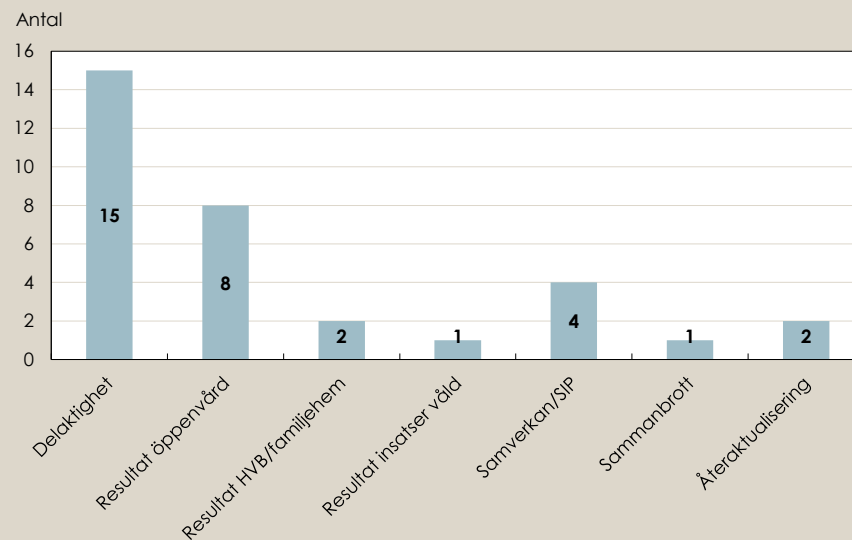
Sammantaget tycks inte val av variabler, frågeområden och målgrupp har varit avgörande för om verksamheten nått målen med uppföljningen.

Tabell. 6. Val i BBIC i uppföljningen.
(Olika = inget entydigt mönster, 1 = förekom, 0 = förekom inte)

Kommun	Antal BBIC-variabler i uppföljningen. Grupperat på antal.	Åldersgrupp i uppföljningen	Antal BBIC-områden som ingick i uppföljningen	Använt SoS källor vid definition av variabler	Nått i mål med uppföljning
Verksamhet A	>50	0-18	7	1	Ja
Verksamhet B	20-29	0-21	1	1	Ja
Verksamhet C	20-29	Annan	7	0	Ja
Verksamhet D	30-49	0-21	6	1	Ja
Verksamhet E	20-29	0-21	4	0	Ja
Verksamhet F	>50	0-21	7	0	Ja
Verksamhet G	30-49	0-18	4	0	Ja
Summering	Olika	Olika	1 till 7	3 av 7	
Verksamhet H	20-29	0-18	5	0	Nej
Verksamhet I	30-49	0-18	5	1	Nej
Verksamhet J	30-49	0-12	5	1	Nej
Verksamhet K	20-29	0-18	4	1	Nej
Verksamhet L	>50	13-18	5	0	Nej
Verksamhet M	30-49	0-12	5	0	Nej
Verksamhet N	>50	0-18	6	0	Nej
Verksamhet O	30-49	0-21	4	1	Nej
Summering	Olika	Olika	4 till 6	4 av 8	

Variablerna för uppföljning i BBIC återfinns inom handläggningens processsteg fördelat på kunskapsområden bakgrundsuppgifter, delaktighet, rättssäkerhet, samverkan och kunskap. Av figur 1 nedan framgår att flest verksamheter valde uppgifter/variabler inom området delaktighet. Det var ingen skillnad mellan verksamheter som kom i mål och inte.

Figur 1. Valda områden för uppföljning i BBIC

BBIC:s variabler

Hur själva variablerna uppfattas i en uppföljningsprocess kan troligtvis påverka om uppföljningen uppfattas relevant och viktig och därmed hur den fortlöper. Frågor om hur BBIC:s variabler uppfattades var en del av workshop III.

Definitioner

Som framgår av tabell 8 fanns det synpunkter bland flera verksamheter på hur variablerna var definierade, det var fler bland de verksamheter som nådde i mål, som hade synpunkter både vad gäller variablernas definitioner och variablernas uttryck.

Frågan om definitioner av BBIC:s variabler var ett tema på den gemensamma workshoppen för alla verksamheter som ägde rum på Socialstyrelsen en bit in i projektet. Det framkom då att många verksamheter inte följt de instruktioner som finns i anslutning till variablerna i BBIC-materialet med hänvisning till källor för definitioner.

Cirka hälften av verksamheterna i båda grupperna hade inte gjort något val av variabler. De som kompletterade dem gjorde det med variabler i det egna verksamhetssystemet. I SUreg fanns samtliga BBIC:s variabler för uppföljning som möjliga att välja.

Sammantaget tycks användning av BBIC-variablerna kräva ett inledande arbete att för att enas om innebörden i det som ska följas upp och ett ställningstagande kring om huruvida variablerna behöver kompletteras med uppgifter eller svarsalternativ för att besvara frågan för uppföljningen.

Tabell. 7 Uppfattning om BBIC:s variabler. (1 = förekom, 0 = förekom inte)

Kommun	Synpunkter på variablernas definitioner	Synpunkter på variablernas formulering	Saknade variabler	Utökad med egna variabler	Utökad med variabler från verksamhetssystem	Nått i mål med uppföljning
Verksamhet A	1	0	1	0	1	1
Verksamhet B	1	0	1	0	1	1
Verksamhet C	1	1	1	1	0	1
Verksamhet D	1	1	1	0	0	1
Verksamhet E	0	0	0	0	0	1
Verksamhet F	1	1	0	0	1	1
Verksamhet G	1	1	0	0	1	1
Summering	6 av 7	4 av 7	4 av 7	1 av 7	4 av 7	
Verksamhet H	0	0	1	0	1	0
Verksamhet I	1	0	0	0	0	0
Verksamhet J	1	0	0	0	0	0
Verksamhet K	0	0	1	0	1	0
Verksamhet L	1	0	0	0	1	0
Verksamhet M	0	0	1	0	0	0
Verksamhet N	0	0	0	0	1	0
Verksamhet O	1	1	1	0	1	0
Summering	4 av 8	1 av 8	4 av 8	0 av 8	5 av 8	

Uppföljning av uppföljningarna

För att kunna uppmärksamma betydelsen av olika förutsättningar följde metodstödaren hur de olika lokala uppföljningarna fortlöpte under hand. Tabell 8 visar inledningsvis på hur försök att säkra utdata, det vill säga information från verksamhetssystem, hanterades i verksamheterna. Därefter visas hur många registreringar som skett i uppföljningen, liksom genomförda sammanställningar, vid en viss tidpunkt. Sist ser vi ansvarsgruppens uppfattning om behov av hjälp (kompetens som inte finns på enheten) för att få tillgång till utdata. Uppgiften om verksamhetssystem/verktyg för uppföljningen är inkluderad för att enkelt kunna relatera genomförandet till typ av verksamhetssystem.

Här framträder några tydliga skillnader mellan dem som nådde i mål med uppföljningen och de som inte gjorde det. I de verksamheter som nådde i mål hade någon i ansvarsgruppen frågat om eller undersökt möjligheten att få utdata redan innan verksamheten började med uppföljningen. De hade också fått fram exempel på hur data såg ut i sammanställd form redan vid workshop II vilket bara gällde för en av de 8 i gruppen som inte nådde i mål med uppföljningen. Vid workshop IV hade alla i gruppen som nådde mål sammanställd data vilket enbart en verksamhet hade i gruppen som inte nådde i mål. Många verksamheter i den senare gruppen hade först nu exempel på data.

Behov av att få hjälp från någon utanför enheten för att kunna göra sammanställningar fanns i båda grupperna. Detta behov blev uppenbarligen tillmötesgått i gruppen som nådde i mål men inte i den andra. Typ av verksamhetssystem skiljer sig inte åt mellan grupperna. Det tyder på att det var gynnsamt att integrera kompetens i IT och tekniska frågor tidigt i ett uppföljningsprojekt, såsom många verksamheter som nådd i mål, oavsett verksamhetssystem.

Tabell. 8. Resultat under uppföljningsprocessen.
(1 = förekom, 0 = förekom inte)

Kommun	System/ verktyg	Frå- gade om utdata innan start	Ex- em- pel på ut- data ws II	Exem- pel på utdata ws IV	Antal regi- stre- ringar ws IV	Sam- man- ställt data wa IV	Hjälp krävs för sam- man- ställ- ning	Nått i mål med uppfölj- ning
Verksamhet A	Viva	1	1	1	1433	1	1	Ja
Verksamhet B	Treserva	1	1	1	1438	1	0	Ja
Verksamhet C	Eget	1	1	1	40	1	0	Ja
Verksamhet D	SUreg	1	1	1	306	1	0	Ja
Verksamhet E	SUreg	1	1	1	13	1	0	Ja
Verksamhet F	Pulsen	1	1	1	653	1	1	Ja
Verksamhet G	Isox	1	1	1	34	1	1	Ja
Summering		7 av 7	7 av 7	7 av 7		7 av 7	3 av 7	
Verksamhet H	Isox	1	0	1	1930	0	1	Nej
Verksamhet I	SUreg	0	0	1	47	0	0	Nej
Verksamhet J	SUreg	0	0	1	31	0	0	Nej
Verksamhet K	Pulsen	0	0	0	0	0	1	Nej
Verksamhet L	Viva	0	0	0	35	0	1	Nej
Verksamhet M	SUreg	1	0	1	82	0	0	Nej
Verksamhet N	Viva	0	1	1	538	1	1	Nej
Verksamhet O	Viva	1	0	1	1109	0	1	Nej
Summering		3 av 8	1 av 8	6 av 8		1 av 8	5 av 8	

Upplevt lärande under processen

Verksamheternas erfarenheter och lärande under själva uppföljningsprocessen togs upp vid workshop III, liksom frågan om vad man fått syn på som var särskilt viktigt ur barnens synvinkel. Av tabell 9 på nästa sida framgår att chefen uppfattar att handläggarna har fått ny kunskap genom att delta i uppföljning, både hos verksamheterna som nått i mål och inte. Många av verksamheterna uppfattar att utredningarna om barnen påverkats positivt, likaså att uppföljningen av enskilda ärendena påverkats positivt vilket är förväntat. Färre uppger det bland verksamheter som inte nått i mål vilket är logiskt.

Verksamheterna ombads ge exempel på lärdomar som de menar är särskilt viktiga ur ett brukarperspektiv, det vill säga ur barnens perspektiv. En möjlig skillnad på de exempel som tas upp är att i verksamheterna som nått i mål, tar man upp något mer specifik kunskap. I den andra gruppen rör svaren snarare det egna arbete och inte uppgifter som rör brukarna direkt. Man kan dock konstatera även de som inte nått i mål, och alltså inte sammanställt sina uppgifter om arbete med barnen, har fått upp ögonen för till synes viktiga saker om arbetet i och med uppföljningsprojektet.

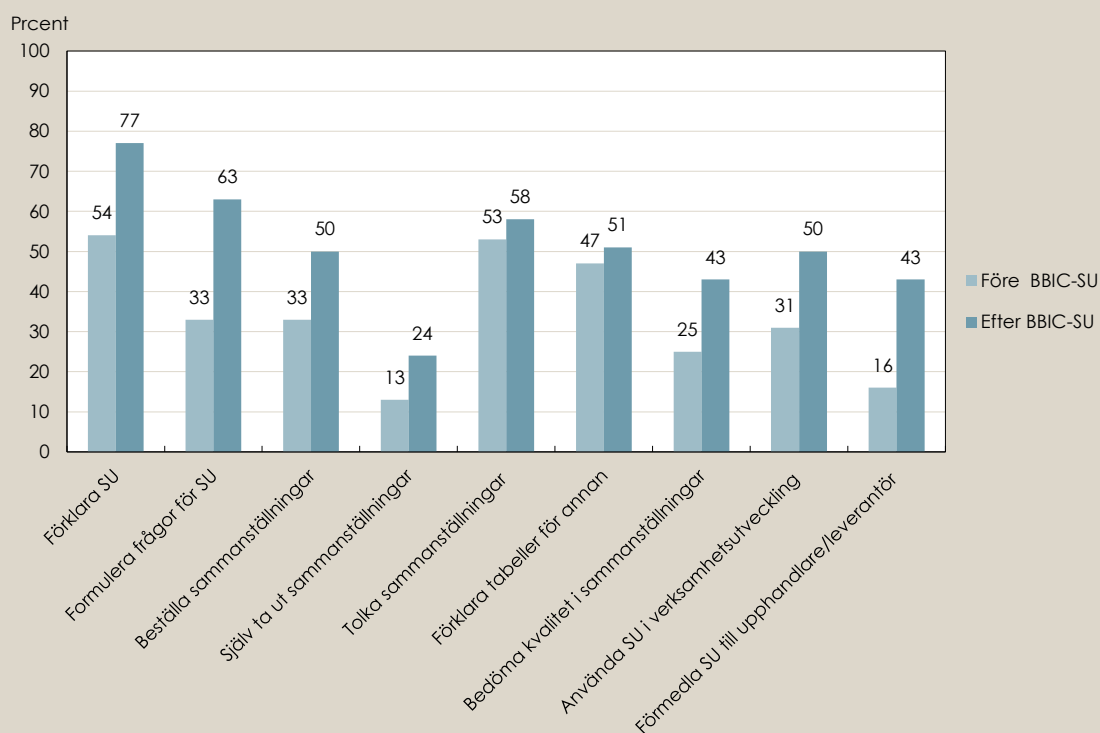
Tabell. 9. Lärande av uppföljningen. (1 = förekom, 0 = förekom inte)

Kommun	Ny kunskap handläggare	Förbättrade utredningar	Förbättrade uppföljningar	Viktiga lärdomar ur ett brukarperspektiv enligt verksamheten	Nått i mål med uppföljning
Verksamhet A	1	1	1	Generellt låga siffror på barns delaktighet. SIP-arbetet "spretar".	1
Verksamhet B	1	0	0	Vad händer efter utredning, viktigt att följa upp	1
Verksamhet C	1	1	0	Det är mer somatiska problem kopplade till skolfrånvaro än vi förväntat. Trots anmälan från skolan ofta problem som skolan har i uppgift att lösa. Vi tar för sällan kontakt med referenspersoner inom elevhälsan.	1
Verksamhet D	1	1	1	Vi "bondar" för mkt med föräldrarna. Det får konsekvenser. Hitta metod för att prata med föräldrar om att vi pratar med barn. Barns delaktighet i aktualiseringsfasen var en mkt låg siffra. Kopplat till våld? Bara delvis.	1
Verksamhet E	1	0	1	Sammanbrott ett problem i sig. Risk för upprepning. Samma barn hamnar i sammanbrottskarusellen gång på gång. Vi "ljuger" om resultat för att det blir lättare för oss.	1
Verksamhet F	1	1	1	Har inte börjat bearbeta uppgifterna, siffrorna ännu.	1
Verksamhet G	1	1	1	Vi vet nu att våra familjehemsplacerade barn bors-tar tänderna. Vi ha lärt känna de enskilda barnen. Vi har nu uppföljningsbara mål i genomförandeplaner i alla placeringsärenden.	1
Summering	7 av 7	5 av 7	5 av 7	Specifik kunskap om klientarbetet	
Verksamhet H	1	1	0	Vi har förvånansvärt många Nej på frågan om delaktighet i vår verksamhet. Vi behöver bättre förstå varför handläggarna svarar så.	0
Verksamhet I	1	0	0	Vi har inte kommit så långt. Generellt har viktiga frågeställningar lyfts längs vägen.	0
Verksamhet J	1	0	1	Vi har inte svar än. Hypotes: SU kan leda till kvalitetsförbättringar. Rätt insats till rätt person.	0
Verksamhet K	1	1	1	Vi är dåliga på att använda brukarna i verksamhetsutveckling. Vi har blivit medvetna om att barns roll i uppföljning av insats behöver förstärkas. Vi måste bli bättre på att möta behov.	0
Verksamhet L	1	1	1		0
Verksamhet M	1	0	0	Vi vill väl men vi kan utifrån dokumentationen konstatera att vi inte pratar med barn i den utsträckning som vi borde. Vi har valt rätt fokus för SU. Resultatet kommer att vara en bra grund för att börja jobba mkt mer förebyggande med barn och unga.	0
Verksamhet N	0	0	0	Vi måste fundera på och definiera delaktighet. Delaktighet är olika saker för olika barn. Bemöta barn med respekt, integritet och att de har egna synpunkter. Vi måste ständigt påminna oss om vem vi jobbar för. Delaktighet berör flera olika saker, information, miljön på soc, återkoppling etc.	0
Verksamhet O	0	0	0	Det är inte vår starka sida att följa upp på verksamhetsnivå. Vi följer upp på individnivå. Vi vet för lite om våra resultat på verksamhetsnivå. När vi måste förhålla oss till barns delaktighet i hela BBIC-processen blir vi mer medvetna om när och varför vi inte gör barn delaktiga.	0
Summering	5 av 8	5 av 8	3 av 8	Ibland specifik och ibland generell kunskap	

Kännedom om systematisk uppföljning före och efter projektet

En viktig fråga att belysa i projektet var om och hur kompetens i att genomföra och använda systematisk uppföljning påverkas av att vara med i ett lokalt uppföljningsprojekt. För att undersöka frågeställningen skickades en enkät till chefer, utvecklare och handläggare i de deltagande verksamheterna innan och efter projektet. I enkäten fick de uppskatta sin kompetens i olika avseenden. Som framgår i figur 2 så har andelen personer som anser sig säkra eller mycket säkra på de aktuella kompetenserna ökat. Störst positiv förändring ser vi beträffande att formulera frågor för uppföljning, att använda uppföljningsdata i verksamhetsutveckling samt i förmedla till upphandlare/leverantör hur uppföljningsvariabler ska utformas. Dessa tre kompetenser kan ses som nyckelkunskap på lång sikt för att kunna bedriva uppföljning.

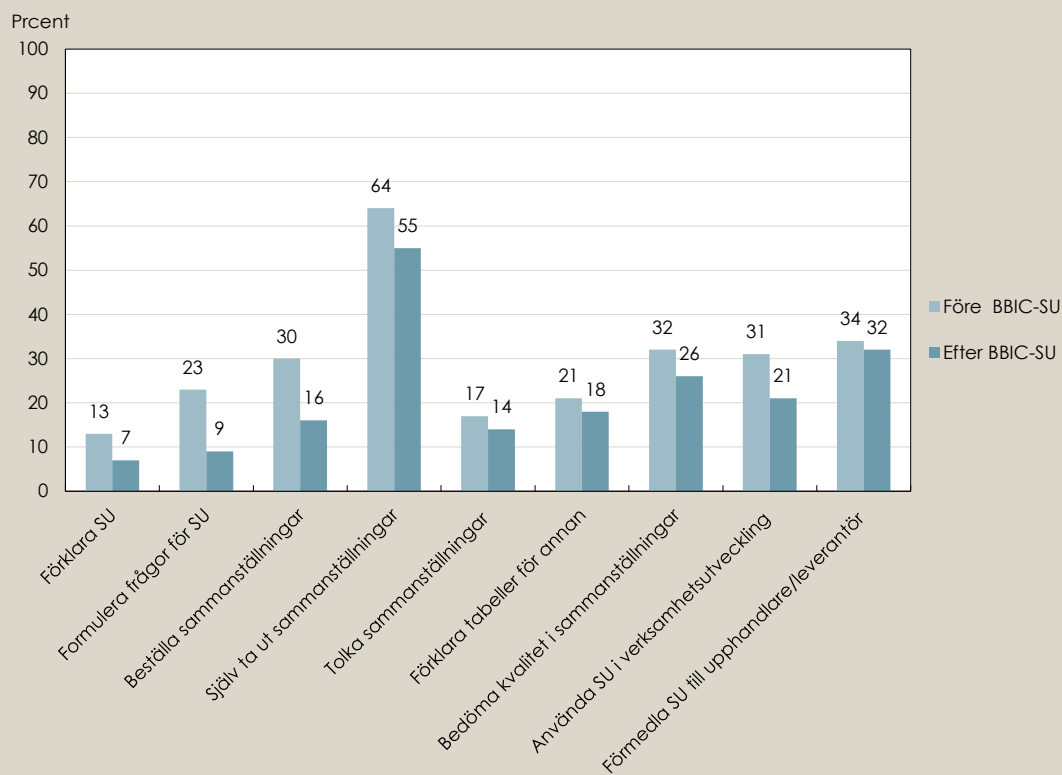
Figur 2. Andel svarande som var ganska eller mycket säkra på en kompetens före respektive efter BBIC-SU-projektet (N=Före 132-97 Efter 98-68)

I figur 3 nedan ser vi andelen personer som anser sig ganska eller mycket osäkra på de aktuella kompetenserna. Det är generellt sett färre som är osäkra på kompetenserna än som var ganska säkra och säkra. Det är dock en stor andel som uppger sig vara osäkra på att själva ta ut sammanställningar. Precis som för ganska och mycket osäkra ser vi att en relativt sett stor förändring sker, men nu rör det sig om minskning av andelen ganska och mycket osäkra.

Förändringen är störst när det gäller att formulera frågor för uppföljning, att beställa sammanställningar och förklara vad systematisk uppföljning är.

Figur 3. Andel svarande som var ganska osäkra eller mycket osäkra på en SU-kompetens före respektive efter BBIC-SU-projektet (N=Före 132-97 Efter 98-68)

Avslutande reflektion

I detta projekt gav Socialstyrelsen, via en metodstödjare, stöd under ett år till 15 lokala uppföljningsprojekt att genomföra systematisk uppföljning med BBIC:s variabler för uppföljning. Genom att själva följa upp de lokala uppföljningsprojekten önskade vi belysa:

- Vad karakteriserade verksamheter som nådde hela vägen med uppföljningen, det vill säga sammanställde data och drog slutsatser som kan användas för utveckling av verksamheten
- hur de deltagande verksamheter uppfattar BBIC:s variabler
- om ett lokalt projekt med systematisk uppföljning verkar kunna öka deltagarna kunskap och kompetens i systematisk uppföljning

Rekryteringen av verksamheter skedde utifrån befintliga nätverk och intresse hos verksamheten. De slutsatser som dras om vilka faktorer som gynnar systematisk uppföljning och om hur BBIC:s variabler fungerar, kan bara med försiktighet generaliseras till andra verksamheter. Det är också på plats att påminna om det begränsade antalet verksamheter i projektet. Om lika många verksamheter till hade ingått i projektet kanske bilden av betydelsefulla faktorer hade förändrats. Resultaten utgör dock en bra ram för vilka faktorer som kan uppmärksammas i liknande projekt för att över tid ytterligare be lägga eller nyansera kunskapen om vad som gynnar systematisk uppföljning.

Faktorer i verksamheter som nådde i mål

De verksamheter som nådde i mål med uppföljningen karaktäriserades av att de hade personer med IT-kompetens i ansvarsgruppen från början. De hade flera olika funktioner, chef, verksamhetsutvecklare och IT representerade tidigt och vid de flesta av workshopparna. Deras chef hade stöd av mer än en IT-funktion. Verksamheterna som nådde i mål urskilde i ett tidigt skede just de hinder som senare kom att utgöra hinder under projektets gång, det vill säga svårigheter att få ut sammanställningar av data och att definiera BBIC:s variabler och svarsalternativ.

I båda grupperna var det ett uttalat behov att få hjälp med kompetens som inte fanns på enheten för att göra sammanställningar. Detta behov har uppenbarligen blivit tillmötesgått i gruppen som nådde i mål men inte i den andra. Vilken typ av verksamhetssystem som användes, skiljer sig åt inom grupperna. Det tyder på att nyckeln inte ligger i vilket verksamhetssystem som används.

En tänkbar förklaring kan vara att de som nådde i mål tidigt hade med personer med IT-funktion i uppföljningsprojektet. De fick möjligen lättare gehör för, eller det var lättare för de med IT-kompetens att förstå, behovet av teknisk hjälp under uppföljningens gång. IT-personer som i sin tur deltagit från början kan ha lättare att ge rätt hjälp om de har en djupare förståelse för projektet. Det är möjligt att verksamhetssystem med samma ägare är olika anpassade, och/eller hanteras av personer med varierande kompetens om socialtjänstens behov av data, i olika delar av landet.

Fler av de som nådde mål hade synpunkter på BBIC-variablerna. Att uppmärksamma och arbeta med definitioner är ett ofrånkomligt steg i början av en uppföljning. För att de registrerade uppgifterna ska ha något värde måste de betyda samma sak för de som registrerar och det behöver vara överenskommet och förankrat i gruppen som gör uppföljningen.

Faktorer som var lika för verksamheterna

Verksamheterna som nådde mål och de som inte gjorde var lika beträffande organisatoriska förutsättningar som särskilt tillsatta resurserna för uppföljningsprojektet, personalomsättning eller om de tagit fram en plan för sin uppföljning. Förankring av uppföljningsprojektet skilde inte grupperna åt. Här fångat genom antal tillfällen som användes för att introducera det för handläggarna.

Grupperna var också lika på så sätt att de flesta verksamheter hade tillgång till BBIC-utbildare, vardagsstödare i BBIC och lokala BBIC-team. De skiljde sig inte heller åt när det gäller vilka variabler, frågeområden eller målgrupp de valde att ha med i uppföljningen.

Lärande av att delta i ett uppföljningsprojekt

De insamlade uppgifterna visar att lärande sker på flera nivåer i verksamheterna och att det gäller även om uppföljningen inte når hela vägen till sammanställningar och slutsatser om eventuella behov av utveckling.

Handläggarna har enligt ansvarsgruppen i verksamheterna fått ny kunskap och utredningarna förbättrats redan genom att börja arbeta med uppföljningen. Verksamheterna fick ge exempel på nya insikter om sitt arbete. För de verksamheter som nått i må handlar insiktarna mer om klienterna, medan det i den andra gruppen handlar mer om arbetssätt och förutsättningar kopplade till genomförandet av uppföljningen.

När det gäller handläggares och ansvarigas kompetens, kännedom, om olika delar av systematisk uppföljning skedde störst positiv förändring beträffande att formulera frågor för uppföljning, att använda uppföljningsdata i verksamhetsutveckling samt i förmedla till upphandlare/leverantör hur uppföljningsvariabler ska utformas. Det är viktigt då dessa tre kompetenser är nödvändiga för att få värde för klienterna av uppföljning på längre sikt.

En liten men dock positiv förändring ser vi för mer vanliga kompetenser som att tolka sammanställningar och förklara tabeller.

För de som uppger stor osäkerhet minskar osäkerheten mest när det gäller att förklara vad systematisk uppföljning är, formulera frågor för uppföljning och beställa sammanställningar.

Sammantaget tycks deltagande i ett lokalt uppföljningsprojekt kunna påverka, åtminstone den upplevda, kompetensen som är viktig för uppföljning i praktiken.

Användarstöd för uppföljning med BBIC:s variabler

De resultat och erfarenheter som samlats in under projektet har omsatts i ett praktiskt så kallat användarstöd för uppföljning med BBIC:s variabler i socialtjänstverksamheter som arbetar med barn-och unga. I stödet uppmuntras verksamheterna bland annat att inkludera IT-kunniga stödfunktioner tidigt i projektet, att låta frågan för uppföljning ta sin tid och vara avgränsad och viktig för klientarbetet enligt medarbetarna. Användarstödet innehåller också

visst stöd för analys av sammanställningar, bland annat en beskrivning av olika scenarios som kan uppkomma när resultaten från en uppföljning är klara. Det innehåller vidare en checklista för olika steg att beakta i ett uppföljningsprojekt. Den kan användas som utgångspunkt även på andra områden än barn- och unga. Användarstödet finns på kunskapsguiden och Socialstyrelsens hemsida (<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-5-11.pdf>).

Bilaga 1. Upplägg av stödet till verksamheterna

Kommunerna i BBIC-SU-projektet rekryterades under hösten 2017 genom egen intresseanmälan till BBIC-ansvariga på Socialstyrelsen. 16 kommuner anmälde intresse och inkluderades initialt i projektet. Två kommuner bedömde efter inledande kontakter att projektet skulle komma att ta för mycket tid i anspråk och hoppade av innan uppstart. Den tredje kommunen lämnade projektet efter knapp halva tiden. Totalt har 13 kommuner medverkat i BBIC-SU-projektet. En storstadskommun deltog med tre stadsdelar, varför resultat som hänvisas till fortsättningsvis kommer att redovisas som 15 istället för 13.

Via SKR:s BoU-nätverk rekryterades jämförelsekommuner vars uppdrag var att i samband med projektstart och avslut, på samma sätt som för deltagarkommuner, på chefs- och handläggarnivå, besvara en enkät med frågeställningar kring erfarenhet och kunskap om systematisk uppföljning. Svarsfrekvenserna blev så pass låga för jämförelsekommunerna att dessa resultat inte rapporteras.

I samband med uppstart av BBIC-SU projektet bjöds Socialstyrelsens BBIC-samordnare och regionala utvecklingsledare inom området socialtjänst barn och unga, från berörda län in att följa processen i respektive kommuner.

Det fanns en osäkerhet kring hur många som hade möjlighet att registrera och sammanställa data i uppföljningsvariablerna i sina ordinarie verksamhetssystem. Inför projektet skapades ett SU-verktyg innehållande BBIC:s variabler för uppföljning och verksamheter erbjöds att använda BBIC-verktyget och SUreg.

Workshop I

Workshop I genomfördes under perioden december 2017 - februari 2018. I inbjudan till respektive projektsamordnare fick kommunerna information om program samt rekommendation om lämpliga förberedelser:

- gå igenom Socialstyrelsens webutbildning för systematisk uppföljning (länk bifogades)
 - utse deltagare till workshop I
- Förslag på deltagare var verksamhetschef/IFO-chef för området socialtjänst barn och unga. Enhetschefer eller motsvarande, utvecklingsansvarig/verksamhetsutvecklare, metodstödare, BBIC-utbildare och IT-stöd, systemadministratör/systemansvarig. Särskild inbjudan skickades till BBIC-samordnare och regionala utvecklingsledare.

- Installera SÜreg lokalt på deltagarnas dator och tag med datorn till workshop I (installationsanvisningar bifogades) för en genomgång av möjligheten att använda SÜreg.

Upplägg workshop I

Workshop I genomfördes under en heldag och innehöll följande moment:

- Genomgång av syftet med systematisk uppföljning.
- Skapande av tidplan för projektet inklusive kommande workshops.
- Val av uppföljningsområde och målgrupp för uppföljningen
- Genomgång och urval av BBIC:s variabler för systematisk uppföljning (informationsspecifikationen alternativt i BBIC-enkäten från SÜreg).
- Genomgång av uppfattningar om hinder och utmaningar för systematisk uppföljning, på organisations- och verksamhetsnivå.
- Introduktion av SÜreg och därefter val av verksamhetssystem för systematisk uppföljning.
- Workshop I avslutades med att utifrån preliminär tidplan för igångsättning boka tid för workshop II.

Dokumentation workshop I

Under workshop I dokumenterade metodstödjaren följande information:

- lokal BBIC-SU organisation
- medverkan BBIC-samordnare/regional utvecklingsledare
- målgrupp för uppföljningen
- valt uppföljningsområde inom BBIC
- planerad uppstart (datum)
- verksamhetens ”att göra lista” inför workshop II
- uppfattning om hinder för SU i organisation/verksamheten

Metodstödjarens summering workshop I

Deltagare

Kommunerna hörsammade i huvudsak rekommendationerna avseende deltagare inför Workshop I. Antalet deltagare varierade totalt mellan 11 - 3 per verksamhet, beroende på kommunens storlek och organisering. Personal med ansvar för verksamhetsutveckling deltog i 12/15 kommuner/stadsdelar. I de tre minsta kommunerna fanns ingen verksamhets- eller kvalitetsutvecklingspersonal med specifikt utvecklingsuppdrag för socialtjänst barn- och unga området. Utvecklingsuppdraget i dessa kommuner vilar i regel på verksamheten och då främst på första linjens chef. Verksamhetschef/IFO-chef var representerade i 5/15 verksamheter. Samtliga kommuner hade deltagare på enhetschefsnivå, (gruppchef eller motsvarande första linjens chef) med på workshop I och i 8/15 verksamheter deltog IT- systemansvarig eller systemadministratör. Övriga funktioner som generellt var representerade var 1:e socialsekreterare, metodstödjare. BBIC-samordnare medverkade i 11/15 verksamheter.

Plan för tidplan

Den tiden man ansåg sig behöva för att komma igång med BBIC-SU-projektet varierade mellan 1 - 3 månader. 5/15 verksamheter planerade för igångsättning inom en månad, men majoriteteten, 7/15 bedömde sig behöva upp till två månader för att planera och komma igång med sitt uppföljningsprojekt.

Målgrupp och område

Kommunerna var vid workshop I väl förberedda avseende beslut om uppföljningsområde och val av målgrupp. Endast en kommun bestämde sig för att välja ett annat uppföljningsområde än det först planerade. Anledningen var att de i samband med workshop I fick information via statistik från systemadministratör om att den då aktuella bedömningen av antalet åter-aktualiseringar av ärenden rörande barn och unga var missvisande och betydligt lägre än antaget.

Samtliga verksamheter valde att inkludera variabler som berörde barns delaktighet i hela eller delar av handlägningsprocessen. 4/15 verksamheter valde att följa upp variabler inom hela handlägningsprocessen. Detta kom att innebära registreringar inom alla delar av BBIC-processen dvs mer än 50 variabler totalt.

Uppfattning om hinder och utmaningar

Vid genomgång av hinder och utmaningar svarade samtliga verksamheter att de inte upplevde några hinder för BBIC-SU projektet på organisationsnivå. Kommunerna uppgav sig ha stöd för arbetet, antingen genom uppdrag från nämnd, i verksamhetsplan eller generellt genom kvalitetsparagrafen i lagstiftningen. På verksamhetsnivå antogs det däremot finnas ett antal utmaningar som behövde adresseras för att kunna implementera BBIC-SU projektet. Två hinder uppfattades generellt sett vara, tid för ledningsgrupp att organisera, komma igång och fullfölja projektet. 12/15 verksamheter ansåg också att det skulle komma att behövas tid att definiera och skapa samstämmighet kring vissa begrepp i BBIC-variablerna. Tolkning och innebörd av begreppet delaktighet var ett sådant.

I de befintliga dokumentationssystem (3 stycken) som idag möjliggör för registrering av data med samtliga BBIC-variabler som grund kan systemadministratör gå in och ”kräv”-markera valda variabler, vilket innebär att handläggare måste registrera värdemängd för att kunna fortsätta och fullfölja dokumentationsprocessen. Därmed säkras inmatningen av önskade uppföljningsvariabler i varje enskilt ärende. 10/15 verksamheter som använde eget dokumentationssystem uppgav osäkerhet eller vetskap om hinder för hur och i vilken form de kunde hämta ut data ur dokumentationssystemet.

4/15 verksamheter ansåg att deras aktuella status avseende implementeringen av reviderade BBIC i verksamheten skulle kunna utgöra ett hinder för systematiska uppföljning. En kommun stod i begrepp att starta implementeringen av reviderade BBIC i samband med BBIC-SU-projektet. En annan kommun hade vid tidpunkten för uppstart inte implementerat och utbildat sina medarbetare i den del av BBIC-processen som rör analys och bedömning utifrån identifierad utsatthet och centrala behov.

Fem verksamheter kunde inte använda eget verksamhetssystem för systematisk uppföljning på grund av att BBIC-variablerna inte fanns inlagda. För dem introducerades SÜreg och deltagarna anpassade BBIC-enkät och lät endast de variabler som bedömdes behövas för att kunna besvara verksamhetens aktuella frågeställning vara synliga. Dessa fem verksamheter fick därefter instruktioner om hur de skulle förfara för att ladda hem applikationen till kommunens egen server för att därefter registrera användare (handläggare) och börja registrera ärenden. För dem innebar det att berörda handläggare fick dokumentera handlägningsprocessen för målgruppen dels i eget dokumentationssystem och dels i SÜreg.

Workshop II

Workshop II planerades och genomfördes under perioden februari -maj 2018.

Upplägg workshop II

Workshop II pågick en hel- eller halvdag och innehöll följande moment:

- Uppföljning av planerade aktiviteter från workshop I. Hur har det gått? Har projektet kunnat fortgå enligt plan?
- BBIC-SÜ-organisering, BBIC-utbildare och handläggares roll/medverkan
- Uppföljning av urvalet av BBIC:s variabler för lokal systematisk uppföljning
- Erfarenhet av BBIC-variablerna, synpunkter avseende innehåll, definitioner etc.
- Uppföljning av registrering, in- och utdata.

Dokumentation workshop II

Under workshop II dokumenterades följande information systematiskt:

- hur det hade gått med tidplanen
- hur det fungerat att få igång tekniska
- hur registreringen fungerade
- erfarenheter av uppstarten

Metodstödjarens summering workshop II

Erfarenheter från workshop II visar att arbetet med systematisk uppföljning främst baserades på utvecklingsansvarig personal, enhetschefer och systemadministratörer. 11/15 projekt har startat enligt tidplan från workshop I.

Tidplan

Anledningen till att tidplanen inte höll för fyra projekt varierade mellan verksamheterna. I ett fall handlade det om att övergången till nytt verksamhetssystem tog längre tid än planerat, en annan planerade för systematisk uppföljning i ny intern verksamhet och uppstarten av densamma drog ut på tiden. I en verksamhet vilade arbetet med systematisk uppföljning på en person som hade fått det som tilläggsuppdrag utan tydligt stöd för att genomföra uppdraget. I ytterligare en verksamhet hade den personal som var ansvarig för projektet fått ett utökat uppdrag och därmed fått mindre tid implementera nödvändiga processteg, följa upp och stödjande handläggarna.

BBIC-variablerna

I samband med workshop II var det bara två verksamheter som inte lyfte fram några synpunkter på BBIC-variablernas innehåll eller utformning. 5/15 gör ändringar i form av tillägg av variabler eller fördjupningsfrågor i samband med att BBIC-SU-projektet introduceras för handläggarna. Majoriteten 10/15 anser att det saknas variabler som är centrala för systematisk uppföljning. Verksamheterna anger också ett antal variabler och delprocesser i BBIC som de uppfattar som svåra att tolka och genomföra. Det handlar främst om definitioner av begreppet delaktighet, måluppfyllelse och riskbedömning i samband med processteget ”följa upp”.

Tekniskt stöd och registrering

Alla verksamheter hade efter workshop I introducerat berörda handläggare till arbetet med systematisk uppföljning och kommit igång med att registrera. 12/15 verksamheter hade gjort en plan för att arbeta strukturerat och kontinuerligt med systematisk uppföljning och 5/15 hade också utarbetat särskilt stödmaterial till handläggare. Farhågan kring merarbetet för handläggarna som majoriteten av kommunerna hade i samband med workshop I visade sig redan nu inte stämma. De flesta, 10/15 projekt kunde använda sitt eget verksamhetssystem och arbetet med att registrera för systematisk uppföljning inbegriper därmed inget ytterligare moment för handläggarna.

De verksamheter som använde SUreg rapporterade att deras handläggare fann det omständligt att behöva registrera i ytterligare ett system. För dem kom också att krävas en hel del arbetet av enhetschef, 1:e socialsekreterare eller utvecklingsansvarig i form av samordning och påminnelser för att säkerställa att registreringar genomfördes kontinuerligt. En verksamhet valde att låta handläggarna göra registreringar vid gemensamt valda tillfällen. I samband med detta diskuterades också variabler som upplevdes svårtolkade och på så sätt skapades gemensamma definitioner för att säkerställa att ”rätt” värdemängd angavs.

En annan verksamhet visade sig behöva tydligare involvera berörda enhetschefer i arbetet med systematisk uppföljning då utvecklingsansvarig inte uttalat hade fått mandat att själv driva, samordna och följa upp att handläggarna registrerade i SU-reg.

8/15 verksamheter rapporterade i samband med workshop II att de redan då såg positiva förändringar och ökat samarbete mellan utredande personal och personal inom intern öppenvård eller enhet för familjehemsvård. Främst

handlade det om förbättringar avseende målformuleringar och uppföljning av beslutade insatser.

För kommuner som registrerar för systematisk uppföljning i eget verksamhetssystem visar det sig nu tydligt att den utdata som de önskar levererad är strukturerad på ett sådant sätt att det krävs ett ganska omfattande arbete för att dels hämta ut den och för att bearbeta den till ett för verksamheten analyserbart innehåll.

Workshop III

Upplägg workshop III

Workshop III genomfördes under perioden augusti-oktober 2018. Tema för workshop III var följande:

- BBIC i verksamheten
- Handläggares roll och delaktighet i systematisk uppföljning
- Stödfunktionernas roll för i uppföljningsprojektet
- Användning av standardiserade självsvarsformulär för barn och unga

Dokumentation workshop III

Inför denna workshop hade projektansvariga och metodstödjaren förberett ett strukturerat underlag för att ställa vissa frågor och komplettera uppgifter som hade visat sig viktiga för vissa verksamheter och som saknades för andra. Det handlade om de ovanstående punkterna samt:

- Personalomsättning
- Ny kunskap
- Förankringen hos handläggarna kring variablerna

Metodstödjarens summering workshop III

Majoriteten, 11/15 verksamheter hade ett lokalt BBIC-team. Teamets roll i verksamheten varierar både i bemanning och dess innehåll. Samtliga kommuner utom två har tillgång till BBIC-utbildare i verksamheten. Rollen att som vardagsstödjare följa och stödja BBIC-processen för kollegor är den mest uttalade. I 8/15 verksamheter medverkar och genomför BBIC-utbildare också grundutbildningar för nya kollegor inom respektive verksamhet och BBIC-nätverk. De kommuner som inte har BBIC-utbildare i verksamheten använder sig av sina regionala BBIC-samordnare för vardagsstöd, utvecklingsarbete och fördjupning i BBIC-arbetet. Så här långt komna i projektet visa det sig att de BBIC-utbildare som följer BBIC-SU-projektet regionalt eller i respektive verksamhet har fått en fördjupad förståelse och kunskap om systematisk uppföljning och att de mer initierat utbildar och förklarar syfte och nytta med systematisk uppföljning i grundutbildning för nya handläggare.

De regionala BBIC-samordnare (10/15) som deltagit från starten av projektet har i regel fortsatt att medverka på workshops och följa verksamheterna i deras respektive BBIC-SU-projekt. De har därmed successivt kunnat sprida erfarenheterna från BBIC-SU-arbetet till övriga kommuner inom sina

respektive nätverk De regionala BBIC-samordnarnas medverkan vid workshop har för 4/15 verksamheterna underlättats av att densamma är direkt knuten till verksamhetens dagliga arbete.

I samband med workshop III blev det tydligt att implementeringen av BBIC-SU-projektet ökar handläggarnas förståelse av och intresse för systematisk uppföljning. Verksamheternas genomgångar av aktuell frågeställning och urval av variabler för systematisk uppföljning ökar intresset för hur de registrerar, för att uppnå samstämmighet i definitioner och för att få ta del av resultat från sammanställningar.

Ett annat påtagligt resultat som lyfts av samtliga verksamheter är att verksamhetskunlig personal med utvecklingsansvar och systemkunlig personal är en grundläggande förutsättning för kontinuiteten i arbetet med systematisk uppföljning. De verksamheter som inte har ett SU-team kopplat till arbetet rapporterar fortsatta svårigheter och hinder med att få kontinuitet i arbetet. Verksamhetskunlig personal med utvecklingsansvar framstår nu tydligt som den enskilt viktigaste länken mellan verksamheterna och systemadministrativ personal. För de verksamheter som använt eget verksamhetssystem för registreringar och utdata har samarbetet och den kunskapsutveckling som skett mellan utvecklingsansvariga och systemkunniga administratörer varit en absolut framgångsfaktor.

I samband med workshop III framgår det att standardiserade självvarsformulär för barn och unga inte används regelmässigt i samband med utredningsarbete. 4/15 verksamheter har utbildat personal i och använder Signs of Safety i utrednings och uppföljningsprocessen. Lika många använder HOME. 3/15 verksamheter använder standardiserade självvarsformulär, exempelvis Aschenbachs symtomlistor CBCL, YSR och TRF och ADAD för uppföljning av verkställighetsärenden men då huvudsakligen inom intern öppenvård.

Gemensam workshop

Under tidsperioden då workshop III på gick i verksamheterna bjöds alla verksamheterna in till en gemensam hel dags workshop på Socialstyrelsen med fokus på erfarenhetsutbyte.

Upplägg gemensam workshop

Diskussioner i smågrupper varvades med presentationer från projektansvarig och från några va verksamheterna enligt nedan ordning.

- Diskussion i mindre grupp. BBIC-variablerna hur fungerar de för SU?
- Tre kommuner presenterar process, resultat och nuläge
- Föreläsning om analyssteget, vad sker när vi har ett resultat?
- Diskussion i mindre grupp Tillbakablick. Lärdomar från projekt och process. Om ni skulle börja om, hur skulle ni göra då?

Dokumentation gemensam workshop

Ovan diskussioner dokumenterades genom:

- post-it-lappar från diskussionerna
- Mentimeter-frågor

Summering efter gemensam workshop

- Vissa BBIC-variabler uppfattas som svåra att tolka. Verksamheterna anser att det krävs en hel del arbete för att definiera variabler och tillsammans med handläggare och uppnå samstämmighet kring betydelse.
- Mycket viktigt att ha en avgränsad frågeställning.
- Datainsamling underlättas betydligt av att kunna göras i eget dokumentationssystem
- Det kräver tid och kunskap att få tillgång till utdata från dokumentationssystemet.
- Att bearbeta sammanställningar av utdata så att dessa ska kunna användas för analys av resultat kräver tid och kunskap.
- Medarbetarna/handläggarna bör involveras tidigt i processen.
- Det är viktigt att ha en organisation för arbetet med systematisk uppföljning, tillräckliga och rätt resurser.
- Det behövs en lathund med beskrivning av steg för steg i arbetet med systematisk uppföljning och med fokus på tips och råd inför analysarbetet.

Workshop IV

Workshop IV genomfördes under perioden oktober-december 2018.

Upplägg workshop IV

nulägesrapport

- uppföljning av hinder i organisation och verksamhet
- tillgång till data
- råd och tips inför arbetet med användarstödet

Dokumentation workshop IV

Komplettering och uppföljning av tidigare frågeställningar i befintlig struktur för dokumentation.

Metodstödjarens summering efter workshop IV

I samband med workshop I uppgav verksamheterna endast farhågor kring verksamhetsmässiga hinder för systematisk uppföljning. I samband med workshop IV beskriver flera verksamheter hinder för systematisk uppföljning på organisationsnivå. Framst handlar det om att organiseringen av stödfunktioner inte självklart omfattar socialtjänstområdet barn och unga. De stödfunktioner som behövs är inte sällan knutna till stabsfunktioner för förvaltningsledning och systematisk uppföljning uppfattas verksamhetsutveckling och därmed främst som en fråga som ska lösas på avdelnings- eller enhets-

nivå inom verksamheten. Att dokumentationssystemen idag inte stödjer möjligheten till avgränsningar av utdata bör betraktas som ett problem som behöver lösas genom kravställan i upphandlingsunderlag.

Hinder som förutsågs på verksamhetsnivå har till stora delar kunnat förhindras genom ledningsgruppernas engagemang, planering, konkret praktiskt stöd till första linjens chefer, metodstödjare eller motsvarande. Hinder på handläggarnivå har inte uppfattats uppstå i den utsträckning som förutsågs. 3/15 verksamheter som i samband med workshop IV rapporterat hinder på handläggarnivå bedömer att det främst berott på att handläggarna har registrerat för systematisk uppföljning utanför eget dokumentationssystem och därmed fått ytterligare ett arbetsmoment att bevaka och förhålla sig till under handlägningsprocessen.

Farhågan kring tillgång och form för utdata kvarstår och uppfattas av verksamheterna ett reellt hinder för arbetet med systematisk uppföljning. De 6 av 15 verksamheter som inte rapporterat att de haft utmaningar eller upplevt hinder kring utdatasammanställningar har använt SUREG eller som i ett fall att handläggarna med stöd av enhetschefen registrerat i en pappersenkät. Därefter har utvecklingsansvarig samlat in enkätsvaren och sammanställt dem i ett eget "känt och lättarbetat" system med möjlighet att korsa frågor, bearbeta fritext och göra regressionsanalyser.

Samtliga verksamheter har registrerat för systematisk uppföljning utifrån valda BBIC-variabler under projektet. 6 av 15 har inte vid tiden för workshop IV börjat analysera och använda data som underlag för verksamhetsutveckling. Anledningen till detta varierar. 3 verksamheter bedömer att antalet ärenden som är relevanta för aktuell frågeställning är för få. En verksamhet har vid tiden för avslutande workshop inte alls fått tillgång till några data. Leverantören av dokumentationssystemet har uppgett att de mot en kostnad kan leverera standardrapporter. Verksamheten har istället begärt ut data för valda variabler för BBIC-SU-uppföljningen från leverantören. Avsikten är att de ska bearbetas i ett eget inköpt externt statistikprogram så snart någon i organisationen fått möjlighet att lära sig det.

Metodstödjarens summering efter projektet

Som metodstödjare har erfarenheterna från arbetet med att ge stöd till uppföljningsprojekten med BBIC:s variabler visat på vikten av att verksamheten väljer en *viktig men avgränsad* frågeställning som grund för systematisk uppföljning samt på vikten av att det finns en *uttalad stödstruktur* för arbetet. Att börja i liten skala, involvera handläggare från start och att skapa samstämmighet kring definitioner av variablerna har också visat sig ge bra förutsättningar för att skapa kunskap om olika delar av uppföljningsprocessen, bibehålla fokus på frågeställningen och lägga grunden för den verksamhetsutveckling som behövs.

De största utmaningarna har handlat om att få ut data från de valda uppföljningsvariablerna ur dokumentationssystemen. De data som verksamheterna har kunnat hämta ut har generellt sett krävt omfattande bearbetning för att sammanställas på ett för verksamheten relevant sätt och ligga till grund

för fortsatt analys. Även med sammanställda data upplever verksamheterna det som en utmaning att tolka och förstå innehållet. Många följdfrågor uppstår, den statistik verksamheten får tillgång till behöver analyseras både på chefsnivå och tillsammans med handläggare för att klargöra vilken betydelse resultaten har och vilka konsekvenser det innebär för de barn och unga som har sitt ärende hos socialtjänsten.

Att i grund- och uppföljningsutbildningar i BBIC, och i handläggnings och dokumentationsprocessen lägga tydligt fokus på syfte och värdet av att systematiskt följa upp sin verksamhet ur olika aspekter, skapade engagemang och intresse för verksamhetsutveckling hos medarbetarna. Kunskap om och praktisk erfarenhet för att kunna utbilda och lägga grunden för systematisk uppföljning är därför inte minst viktig för BBIC-utbildare och ”vardagsstödjare” i BBIC.

Bilaga 2. Deltagande kommuner och stadsdelar

Borås
Falun
Göteborg Östra
Göteborg Västra
Göteborg Askim/Frölunda/Högsbo
Hammarö
Karlstad
Lund
Nyköping
Skellefteå
Skurup
Tierp
Täby
Växjö
Ystad